

УДК 908 (477)

Ігор Кочергін (м. Дніпропетровськ)

НАУКОВІ КРАЄЗНАВЧІ ВИДАННЯ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ

В огляді йдеться про два наукові краєзнавчі збірники, які видають Дніпропетровський національний університет та Національний гірничий університет.

Ключові слова: краєзнавче видання, науковий збірник.

В останні десять років історико-краєзнавча робота в Дніпропетровській області суттєво активізувалася. Певного стимулу цьому процесові надала IX Всеукраїнська наукова конференція “Історичне краєзнавство на межі тисячоліть: досвід, проблеми, перспективи”, яка відбулася 28–29 вересня 1999 року на базі Національної гірничої академії (нині Національний гірничий університет).

Всеукраїнська наукова конференція отримала продовження в двох регіональних конференціях, які з 2002 року проводять Дніпропетровський національний університет та Національний гірничий університет (далі — НГУ). На даний час обидві конференції стали регулярними.

Ще через два роки, майже водночас, були започатковані наукові періодичні видання краєзнавчого характеру. Інститут гуманітарних проблем, який діє при кафедрі історії та політичної теорії НГУ спільно із Всеукраїнською спілкою краєзнавців України випустив перший науковий збірник під назвою “Історія і культура Придніпров’я. Невідомі та маловідомі сторінки: Науковий щорічник”¹. Трохи пізніше Історичний факультет Дніпропетровського національного університету започаткував видання збірника наукових праць “Придніпров’я: історико-краєзнавчі дослідження”.

До редколегії “Наукового щорічника” увійшли професори С. І. Світленко, І. Ф. Ковальова, В. С. Савчук з Дніпропетровського національного університету, А. В. Бойко — Запорізького національного університету, А. А. Непомнящий — Таврійського національного університету, В. Ю. Пушкін — Національного гірничого університету, академік П. Т. Тронько, провідний науковий співробітник Інституту історії Ю. З. Данилюк, дніпропетровський письменник М. П. Чабан. З третього випуску до редколегії увійшов доцент Національного гірничого університету Кочергін І. О. Головний редактор видання професор НГУ Г. К. Швидько, заступник головного ре-

дактора доцент НГУ Н. В. Ченцова, секретар доцент НГУ Б. О. Галь.

Перший випуск, який вийшов друком у 2004 р., насичений матеріалами просопографічного характеру². Тут вміщено матеріали, присвячені різним діячам, чие життя і діяльність пов’язані з історією Придніпров’я. Серед іншого мова йде про діяльність археолога І. Є. Забеліна, освітянина і земця М. О. Корфа, педагога і літератора Б. Д. Грінченка, Петра Єфремова — науковця, брата відомого громадського діяча Сергія Єфремова.

Другий випуск, виданий у 2005 р., видався різноплановим³. В ньому представлені розвідки, присвячені переважно козацькому та імперському періоду в історії Придніпров’я — від результатів археологічних досліджень на Богородицькій фортеці, яка існувала у XVII–XVIII ст. до діяльності катеринославської “Просвіти” початку XX ст.

У третьому номері, який вийшов у 2006 р., вміщено статті, більшість з яких заторкують історію утворення та розвитку міст і сіл Дніпропетровщини. Починаючи з цього номера, в збірнику окремою рубрикою почали друкуватися рецензії на різноманітні видання історико-краєзнавчого характеру⁴. З третього номера випуск став фаховим, що суттєво збільшило інтерес до нього з боку аспірантів і докторантів, які займаються краєзнавчою тематикою.

Четвертий номер поділений на дві частини⁵. В першій частині розміщено статті, присвячені історії меценатства та меценатів Придніпровського краю; в другій — багато матеріалів, які присвячені Катеринославщині від архітектури храмів до біографій окремих діячів.

П’ятий випуск видався найбільш розмаїтим за наповненням матеріалами: аналіз архівних фондів різних установ, історіографія історії Півдня України, козацьке минуле Придніпров’я, життя Катеринослава і губернії у XIX — на початку XX ст. тощо⁶.

Шосте число щорічника знову ділиться на дві частини⁷. В першому розділі вміщено розвідки, присвячені історії НГУ, який у 2009 році відзначав своє 110-річчя. В другому розділі надруковано статті, які тим чи іншим чином торкаються історії розвитку культури на Дніпропетровщині від XVIII ст. до сьогодення: історія освітніх закладів, преса, церква, наукові товариства тощо.

Схожим за наповненням, але трохи іншим концептуально є збірник “Придніпров’я: історико-краєзнавчі дослідження”.

До редколегії видання увійшли професори С. І. Світленко, А. Г. Болебрух, А. І. Голуб, В. В. Іваненко, І. Ф. Ковальова, С. Й. Бобилева, В. К. Якунін, доцент О. А. Репан (з 2-го випуску) — всі з Дніпропетровського національного університету, Г. К. Швидько — з НГУ, заступник голови Дніпропетровської обласної державної адміністрації з питань освіти, науки і культури доцент Є. І. Бородін, директор Дніпропетровського обласного центру з охорони історико-культурних цінностей Л. М. Голубчик. У 2006 р. А. І. Голуба, який помер, змінив, доцент М. Е. Кавун. Відповідальний редактор збірника С. І. Світленко.

Перший випуск вийшов друком у 2004 р. Відразу була закладена концепція, яка передбачала поділ представлених матеріалів на рубрики. Цей випуск мав чотири рубрики: історичні постаті Придніпров’я, історія міст і сіл, освіта наука і культура Придніпровського регіону, методика викладання історії рідного краю⁸.

Другий випуск був тематичним і повністю присвячений історії Присамар’я, яке загалом обіймає нинішній Новомосковський район Дніпропетровської області⁹. Збірник знову було поділено на рубрики: теоретико-методологічні проблеми історичного краєзнавства, історія міст і сіл, культурне, духовно-релігійне та суспільне життя Присамар’я, історичні постаті Придніпров’я, соціально-економічний розвиток.

У третьому номері, який вийшов у 2006 р., представлені такі рубрики: теоретико-методологічні проблеми історичного краєзнавства, історичні постаті, культурне та духовно-релігійне життя, суспільно-політичні рухи, події вітчизняної війни та Другої світової війни на Придніпров’ї, соціально-економічний розвиток, історична топографія¹⁰.

Четверте число поки залишається найбільшим за наповненням матеріалами. Тут пред-

ставлені такі рубрики: історія міст і сіл, історичні постаті, культурне життя, історія освіти і науки, суспільно-політичні рухи, голодомор на Придніпров’ї, події Великої вітчизняної війни та Другої світової війни на Придніпров’ї, історична топографія та історична топоніміка, археологічні старожитності, проблеми етнології та етнографії, музезнавство та пам’яткоохоронна діяльність¹¹.

П’ятий випуск, який вийшов у 2008 р., повністю присвячений 75-річчю трагедії Голодомору 1932–1933 років на Дніпропетровщині¹². В збірнику представлено 8 рубрик: теоретико-методологічні та історіографічні аспекти вивчення Голодомору 1932–1933 рр. на Дніпропетровщині, проблеми відновлення історичної пам’яті про Голодомор 1932–1933 рр., Голодомор у суспільно-політичному контексті кінця 1920-х — 1930-х рр., соціальні та духовні аспекти історії Голодомору 1932–1933 рр. на Дніпропетровщині, наслідки Голодомору 1932–1933 рр. на Дніпропетровщині, джерелознавчі проблеми дослідження Голодомору 1932–1933 рр., краєзнавчі та пам’яткознавчі питання історії Голодомору 1932–1933 рр., проблеми методики викладання історії Голодомору 1932–1933 рр. у середніх та вищих навчальних закладах.

Шостий номер (вийшов друком у 2008 р.) представлений рубриками, які для цього збірника вже стають традиційними: історія міст і сіл, історичні постаті, освіта, культура, наука, духовно-релігійне життя Придніпров’я, соціально-економічний розвиток, події Великої вітчизняної війни та Другої світової війни на Придніпров’ї, археологічні старожитності, а також рубрика, яка присвячена 75-річчю Дніпропетровської області¹³.

У представлені видання увійшли як матеріали конференцій, так і наукові розвідки науковців, які працюють в царині історичного краєзнавства. Автура збірників різноманітна — від аспірантів до докторів наук, від співробітників навчальних закладів та музеїв до журналістів та ін.

У виданнях відображено найновіші досягнення в царині розробки питань, тісно пов’язаних з історією Придніпров’я, яке загалом територіально збігається з межами сучасної Дніпропетровської області.

Поява цих двох збірників засвідчила факт виходу історико-краєзнавчих досліджень в області на якісно новий рівень — від науково-популярного до наукового¹⁴.

Джерела та література

- 1 Історія і культура Придніпров'я. Невідомі та маловідомі сторінки: Науковий щорічник. — Д.: НГУ, 2004. — Вип.1. — С.4.
- 2 Історія і культура Придніпров'я. Невідомі та маловідомі сторінки: Науковий щорічник. — Д.: НГУ, 2004. — Вип.1. — 180 с.
- 3 Історія і культура Придніпров'я. Невідомі та маловідомі сторінки: Науковий щорічник. — Д.: НГУ, 2005. — Вип.2. — 221 с.
- 4 Історія і культура Придніпров'я. Невідомі та маловідомі сторінки: Науковий щорічник. — Д.: НГУ, 2006. — Вип.3. — 239 с.
- 5 Історія і культура Придніпров'я. Невідомі та маловідомі сторінки: Науковий щорічник. — Д.: НГУ, 2007. — Вип.4. — 199 с.
- 6 Історія і культура Придніпров'я. Невідомі та маловідомі сторінки: Науковий щорічник. — Д.: НГУ, 2008. — Вип.5. — 192 с.
- 7 Історія і культура Придніпров'я. Невідомі та маловідомі сторінки: Науковий щорічник. — Д.: НГУ, 2009. — Вип.6. — 247 с.
- 8 Придніпров'я: історико-краєзнавчі дослідження: Зб. наук. пр. — Д.: Вид-во ДНУ, 2004. — 180 с.
- 9 Придніпров'я: історико-краєзнавчі дослідження: Зб. наук. пр. — Д.: Вид-во ДНУ, 2005. — Вип.2. — 180 с.
- 10 Придніпров'я: історико-краєзнавчі дослідження: Зб. наук. пр. — Д.: Вид-во ДНУ, 2006. — Вип.3. — 223 с.
- 11 Придніпров'я: історико-краєзнавчі дослідження: Зб. наук. пр. — Д.: Вид-во ДНУ, 2007. — Вип.4. — 380 с.
- 12 Придніпров'я: історико-краєзнавчі дослідження: Зб. наук. пр. Спеціальний випуск, присвячений 75-річчю трагедії Голодомору 1932–33 рр. — Д.: Вид-во ДНУ, 2008. — Вип.5. — 188 с.
- 13 Придніпров'я: історико-краєзнавчі дослідження: Зб. наук. пр. — Д.: Вид-во ДНУ, 2008. — Вип.6. — 240 с.

Игорь Кочергин

Научные краеведческие издания Днепропетровщины

В обзоре речь идет о двух научных краеведческих сборниках, которые издаются Днепропетровским национальным университетом и национальным горным университетом.

Ключевые слова: краеведческие издания, научный сборник.

Igor Kochergin

Scientific local history editions of Dnipropetrovs'k region

This review is dealt with two scientific local history editions, which are published by Dnipropetrovs'k national university and National mining university.

Key words: local history editions, scientific issues.

